

Конституційне та муніципальне право

УДК 342.552.3

Віктор Ладиченко *
Карім Ємельяненко *ФОРМУВАННЯ ВИКОНАВЧИХ КОМІТЕТІВ ОБ'ЄДНАНИХ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

У статті досліджено законодавчі прогалини при формуванні виконавчих комітетів об'єднаних територіальних громад. Проаналізовано необхідні проектні ініціативи щодо практичного врегулювання законодавцем механізму утворення, юридичний статус, персональний склад, передумови для належного функціонування виконавчих органів місцевого самоврядування – виконавчих комітетів сільських, селищних, міських рад.

Ключові слова: органи місцевого самоврядування, об'єднані територіальні громади, виконавчі комітети рад, голова ради, секретар ради, староста.

Ладиченко В. В., Ємельяненко К. О. Формирование исполнительных комитетов объединенных территориальных общин.

В статье исследованы законодательные недочеты при формировании исполнительных комитетов территориальных общин. Проанализированы необходимые проектные инициативы касательно практического урегулирования законодателем механизма образования, юридического статуса, персонального состава, предпосылок для надлежащего функционирования исполнительных органов местного самоуправления – исполнительных комитетов сельских, поселковых, городских советов.

Ключевые слова: органы местного самоуправления, объединенные территориальные общины, исполнительные комитеты советов, председатель совета, секретарь совета, староста.

Ladychenko V. V., Yemelianenko K. O. Formation of the executive committees of united territorial communities.

The article researches legislative flaws in the formation of executive committees of territorial communities. Author analyzes the necessary initiatives for the practical regulation of legal status, formation, personal composition, prerequisites for the proper functioning of the executive bodies of local self-government – the executive committees of rural, settlement, city councils.

Keywords: bodies of local governments, united territorial communities, executive committees of councils, chairman of the council, secretary of the council, headman.

Постановка проблеми. Дослідження проблематики діяльності та реформування органів місцевого самоврядування сьогодні залишається під пильним громадсько-політичним контролем і численними застереженнями від наукового та експертного середовища. Адже місцеві ради, що об'єдналися, деякі нові повноваження та процедури мають здійснювати вперше, що не завжди є зрозумілим і прийнятним, особливо для їх виконавчих органів. Зокрема, сільські об'єднані територіальні громади при формуванні своїх виконавчих органів стикаються з неузгодженостями законодавства щодо механізму їх утворення, юридичного статусу, персонального складу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Загалом питаннями функціонування та здійснення повноважень органами місцевого самоврядування переймалися такі сучасні вітчизняні вчені-муніципалісти, як Авер'янов В. Б., Андрійко О. Ф., Батанов О. В., Битяк Ю. П., Ладиченко В. В., Кравченко В. В., Майданник О. О., Мищак І. М., Пухтинський М. О., Плющ Р. М., Борденюк В. І. та інші, а також міжнародні дослідні інституції та їх представництва в Україні.

Метою статті є з'ясування суті недоліків, з якими стикаються здебільшого сільські об'єднані територіальні громади під час формування виконавчих органів новоутворених рад та шляхи їх законодавчого врегулювання.

Основні результати дослідження. У науці теорії держави і права існують різні думки вчених стосовно віднесення органів місцевого самоврядування до державного механізму, однак більшість фахівців фундаментально визначають місцеве самоврядування (муніципальну владу) як одну з форм здійснення публічної влади в Україні [1]. За останні роки разом із реформуванням місцевого самоврядування в Україні в ці процеси активно включилися й інститути громадянського суспільства, про доцільність залучення яких неодноразово наголошувалося законодавцю вітчизняними науковцями [2]. Зокрема, на нижніх ланках місцевого самоврядування значно активнішою стала діяльність громадських рад при місцевих радах і це помітно вплинуло на прийняття рішень, а виконавчі органи реформованих рад суттєво поповнили свій склад активними представниками громади, що не посприяло ефективності у функціонуванні органу місцевого самоврядування, а подекуди й ускладнило його роботу.

Як зазначає Термінологічний словник [3], виконавчі органи (органу місцевого самоврядування) – це органи, які відповідно до Конституції України та Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [4] створюються сільськими, селищними, міськими, районними у містах (у разі їх створення) радами для здійснення виконавчих функцій і повноважень місцевого самоврядування у межах, визначених цим та іншими законами (ст. 1 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»). Виконавчі органи сільських, селищних, міських, районних у містах рад є підконтрольними і підзвітними відповідним радам, а з питань здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади – також підконтрольними відповідним органам виконавчої влади. Щодо регламентації власних та делегованих повноважень у Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні», слід відзначити думку ряду сучасних науковців [5], які звертають особливу увагу на віднесення законодавцем саме до делегованих повноважень суттєво важливих для життєдіяльності територіальних громад. Неадекватне, з погляду потреб забезпечення балансу загальнодержавних і місцевих інтересів, розмежування самоврядних та делегованих повноважень, на їх думку, певною мірою нівелює принцип організаційної автономності місцевого самоврядування (підстави для такого висновку дає простий підрахунок кількості делегованих повноважень – їх більше ніж самоврядних).

У сільських радах, що представляють територіальні громади, які налічують до 500 жителів, за рішенням відповідної територіальної громади або сільської ради виконавчий орган ради може не створюватися. У цьому випадку функції виконавчого органу ради (крім розпорядження земельними і природними ресурсами) сільський голова здійснює одноособово.

Виконавчий комітет ради утворюється відповідною радою на строк дії її повноважень і його персональний склад затверджується радою за пропозицією сільського, селищного чи міського голови у такому складі:

- сільський, селищний, міський голова;
- заступник (заступники) сільського, селищного, міського голови з питань діяльності виконавчих органів ради;
- керуючий справами (секретар) виконавчого комітету;
- керівники відділів, управлінь та інших виконавчих органів ради;
- секретар відповідної ради;
- старости;
- інші особи (крім депутатів місцевої ради).

Основною формою роботи виконавчого комітету є його засідання, які скликаються, відповідно, сільським, селищним, міським головою, головою районної у місті ради, а у разі його відсутності – заступником сільського, селищного, міського голови з питань діяльності виконавчих органів ради (районної у місті ради – заступником голови ради) в міру необхідності, але не рідше одного разу на місяць, і є правомочними, якщо в них бере участь більше половини від загального складу виконавчого комітету).

Відділи, управління та інші виконавчі органи сільської, селищної, міської ради створюються в межах затверджених нею структури і штатів для здійснення повноважень, що належать до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад.

Згідно з частинами 2 і 3 статті 54 Закону «Про місцеве самоврядування в Україні» відділи, управління та інші органи ради є підзвітними і підконтрольними раді, яка їх утворила, підпорядкованими її виконавчому комітету, сільському, селищному, міському голові. Керівники цих відділів, управлінь та інших виконавчих органів ради призначаються на посаду і звільняються з посади сільським, селищним, міським головою одноособово, а в окремих передбачених законом випадках – за погодженням із відповідними органами виконавчої влади.

На нашу думку, в практичному застосуванні законодавства при утворенні та визначенні персонального складу виконавчих комітетів сільських і селищних рад, як об'єднаних громад, існують певні незручності для їх ефективного та якісного функціонування. Це досить яскраво проглядається на прикладі об'єднаних саме сільських територіальних громад. Тобто, державою спочатку стимулюється до об'єднання якнайбільша кількість сільських та селищних громад в одну потужну, а відповідно і фінансово спроможну адміністративно-територіальну одиницю. Така об'єднана громада спочатку отримує ширші повноваження щодо розпорядження ресурсами та чималу державну підтримку у вигляді субвенцій до свого місцевого бюджету, зокрема для повноцінної відповідності інфраструктурним вимогам спроможності [6]. Однак кількісний склад виконавчого комітету рад не завжди є якісним у прийнятті рішень і часто-густо в 1,5-2 рази перевищує кількісний склад депутатського корпусу такої об'єднаної територіальної громади села чи селища. Утворення та персональний склад виконавчих комітетів рад, що регламентовано Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», так чи інакше дозволяє доповнювати кількість членів виконкому, що входять до нього за посадою, керівниками комунальних підприємств та закладів, громадських організацій, підприємців, активних діячів громади тощо. Окремо також слід відзначити й те, що сільські старости входять до виконкому громади за посадою та мають лише право дорадчого голосу. Також у сучасній практиці місцевого самоврядування виникають питання щодо наявності конфлікту інтересів у тих виконавчих комітетах рад, де співробітники апарату чи керівники служб є його членами, і які відповідно до пункту 10 частини 4 статті 42 призначаються на посади та звільняються з посад сільським, селищним, міським головою. За Законом «Про запобігання корупції» [7], члени виконкому, – керівники відділів, управлінь та інших виконавчих органів ради, підприємств, установ та організацій, що належать до комунальної власності відповідних територіальних громад, мають пряме підпорядкування голові виконкому (сільському, селищному, міському голові), а саме – виникають відносини прямої організаційної або правової залежності підлеглої особи від її керівника, у тому числі через вирішення (участь у вирішенні) питань прийняття на роботу, звільнення з роботи, застосування заохочень, дисциплінарних стягнень, надання вказівок, доручень тощо. Відповідно такі члени виконавчого комітету ради не мають можливості голосування за певними рішеннями.

Слід також звернути увагу на юридичний статус виконавчих органів місцевого самоврядування, зокрема, де адміністративними центрами об'єднаних територіальних громад стали сільські та селищні ради. Як уже зазначалося, сільські ради до 500 жителів можуть не утворювати свої виконавчі комітети. Однак, якщо виконавчий орган місцевого самоврядування утворено, він не завжди має статус юридичної особи. Так, сільські виконавчі комітети об'єднаних територіальних громад можуть не мати статусу юридичної особи, хоча саме вони визначені Бюджетним кодексом як головні розпорядники бюджетних коштів громади, маючи на увазі кошти, визначені як субвенція з Державного бюджету України відповідно до делегованих повноважень. Згідно з пунктами 2 і 3 статті 22 Бюджетного кодексу України [8] головними розпорядниками бюджетних коштів за бюджетними призначеннями, визначеними рішеннями про місцеві бюджети, можуть бути виключно місцеві державні адміністрації, виконавчі органи та апарати місцевих рад, структурні підрозділи місцевих державних адміністрацій, виконавчих органів місцевих рад в особі їх керівників. Якщо місцевою радою не створено виконавчий орган, функції головного розпорядника коштів відповідного місцевого бюджету виконує голова такої місцевої ради.

Згідно зі статтею 16 Закону «Про місцеве самоврядування в Україні» органи місцевого самоврядування є юридичними особами й наділяються цим та іншими законами власними повноваженнями, в межах яких діють самостійно і несуть відповідальність за свою діяльність відповідно до закону, а також органам місцевого самоврядування законом можуть надаватися окремі повноваження органів виконавчої влади, тобто делеговані державою, у здійсненні яких вони є підконтрольними відповідним органам виконавчої влади. За своєю суттю виконавчий комітет ради створюється для реалізації саме делегованих повноважень. Хоча держава, «нагрузивши» місцеве самоврядування делегованими повноваженнями дуже слабо їх підкріплює фінансово, що особливо відчувається населенням сільського та селищного рівня [9–11].

Так сільська, селищна чи міська рада може утворювати виконавчий комітет зі статусом юридичної особи (в переважній більшості в містах та сільських об'єднаних територіальних громадах) для ефективнішого здійснення ним делегованих повноважень, куди увійдуть відповідні підрозділи – відділи та управління. Однак на практиці, за спостереженнями Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад, сільська об'єднана територіальна громада не поспішає утворювати виконавчий комітет ради як юридичну особу, вважаючи таке бюрократичне навантаження для себе економічно невиправданим. Також статтею 18¹ Закону «Про місцеве самоврядування в Україні» зазначено, що орган місцевого самоврядування може бути позивачем та відповідачем у судах загальної юрисдикції, зокрема, звертатися до суду, якщо це необхідно для реалізації його повноважень і забезпечення виконання функцій місцевого самоврядування. А це може означати, що виконавчий комітет ради без наявності в нього статусу юридичної особи не є суб'єктом публічного права, а отже – не може бути, наприклад, стороною в судовому процесі. Як зазначено абзацом 3 пункту 2 статті 81 Цивільного кодексу України [12], юридична особа публічного права створюється розпорядчим актом Президента України, органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування. На практиці керівники громад, а особливо новостворених сільських і селищних територіальних громад, переймаються також і питанням щодо створення чи нестворення структурного підрозділу як юридичної особи в разі якщо виконавчий комітет сільської ради не має такого статусу, наприклад відділу освіти. Оскільки пряме визначення організаційно-правового статусу виконавчого комітету ради в законодавстві відсутнє, з урахуванням норм ст.ст. 11, 16, 26 Закону «Про місцеве самоврядування в Україні», саме місцева рада визначає – створювати чи не створювати їй свій виконавчий орган і який статус матимуть його структурні підрозділи.

Реалізація одного з делегованих повноважень виконавчими комітетами сільських, селищних та міських рад передбачена статтею 219 Кодексу України про адміністративні правопорушення [13]. Виконавчі комітети сільських, селищних, міських рад розглядають справи про адміністративні правопорушення, передбачені статтями 92, 99 (коли правопорушення вчинено громадянином), статтями 104, 141, 142, 152, 159, статтею 175¹ (за порушення, вчинені у місцях, заборонених рішенням відповідної сільської, селищної, міської ради), статтею 179, статтею 180 (крім справ щодо батьків неповнолітніх або осіб, які їх замінюють), частиною четвертою статті 181, частиною першою статті 182, статтями 183, 186¹, 197, 198. Від імені виконавчих комітетів сільських, селищних, міських рад розглядати справи про адміністративні правопорушення, передбачені статтями 197, 198 Кодексу (зокрема, при накладенні адміністративного стягнення у вигляді попередження в центрі надання адміністративних послуг), мають право адміністратори центрів надання адміністративних послуг. Статтею 216 Кодексу передбачено, що виконавчі комітети мають право розглядати справи про адміністративні правопорушення за наявності не менш двох третин загального складу виконавчого комітету. Рішення (постанова) у справі виконавчого органу сільської, селищної, міської ради обов'язково підписується головоючим на засіданні і секретарем цього органу.

У випадку, коли справа підвідомча і виконкому, і адміністративній комісії, рішення щодо органу, який буде її розглядати, приймає виконком. Хоча, практично, компетенція виконавчих органів сільських, селищних, міських рад щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення у більшості своїй збігається з компетенцією їх адміністративних комісій.

Ще одним зауваженням є те, що на практиці міські виконавчі комітети справи про адміністративні правопорушення зазвичай передають на розгляд адміністративних комісій. У сільських громадах, адміністративні комісії частіше за все або не утворюються, або взагалі відсутні, а в кращому випадку – питання щодо адміністративних правопорушень розглядається на засіданні виконкому ради.

Діяльність виконавчого комітету ради регламентується положенням про нього, що затверджується відповідним рішенням сільської, селищної, міської ради, тоді як контроль за виконанням рішень виконавчого комітету покладається на постійні депутатські комісії.

Виконавчі органи місцевих рад здійснюють різні функції, які можна класифікувати на певні групи. Залежно від сфери діяльності виділяють, зокрема, політичну, економічну, соціальну, культурну, екологічну функції. Як органи, створені місцевою радою для безпосереднього керівництва відповідною галуззю місцевого господарства, ці органи здійснюють планування, прогнозування, облік і контроль певного напрямку.

Для виокремлення виконавчих органів серед інших організаційних структур територіальної громади в основу класифікації можна покласти і характер діяльності цих органів. Так, їх поділяють на: організаційні – діяльність, що безпосередньо спрямована на надання депутатам місцевої ради інформаційної та юридичної допомоги у здійсненні їхніх повноважень; виконавчі – діяльність, спрямована на реалізацію рішень ради, рішень, прийнятих іншими органами влади; розпорядчі – діяльність, що характеризується самостійним розглядом та вирішенням питань, віднесених законодавством до відання виконавчих органів; правоохоронні – діяльність, спрямована на забезпечення прав та свобод членів територіальної громади, підприємств і організацій, що функціонують на відповідній території.

Згідно із функціями виконавчих органів встановлюється їх компетенція. Таким чином, виконавчий комітет ради:

1) попередньо розглядає проекти місцевих програм соціально-економічного й культурного розвитку, цільових програм з інших питань, місцевого бюджету, проекти рішень з інших питань, що вносяться на розгляд відповідної ради;

2) координує діяльність відділів, управлінь та інших виконавчих органів ради, підприємств, установ та організацій, що належать до комунальної власності відповідної територіальної громади, заслуховує звіти про роботу їх керівників;

3) має право змінювати або скасовувати акти підпорядкованих йому відділів, управлінь, інших виконавчих органів ради, а також їхніх посадових осіб.

Метод координації в діяльності виконкому має різновиди:

- координація-субординація — виконком координує діяльність відділів, управлінь та ін. виконавчих органів ради, комунальних підприємств і організацій, а також свою діяльність із місцевими радами шляхом спільної роботи щодо місцевого бюджету та програм соціально-економічного розвитку, охорони довкілля;

- координація-взаємодія – узгодження діяльності виконкому з рівними за правовим статусом суб'єктами. Так, на договірних засадах координує реалізацію спільних програм із комплексного соціально-економічного розвитку сіл, селищ і міст; із підприємствами, установами, організаціями, що не належать до комунальної власності (призначення на посаду керівників підприємств державної власності, які знаходяться на відповідній території за погодженням із виконкомом); із правоохоронними органами щодо забезпечення додержання правопорядку при проведенні масових заходів, правил паспортної системи та ін.

Належне здійснення повноважень виконкому вимагає налагодження інформаційного обміну з територіальною громадою та підприємствами, установами, організаціями, розташованими на відповідній території. У літературі зазначається, що інформаційне забезпечення місцевого самоврядування набуває самостійного значення – зі специфічними відносинами, суб'єктами (об'єктами) цих відносин, їх правами й обов'язками. Метод інформаційного забезпечення в діяльності виконкомів має багато проявів. Зокрема, на його вимогу керівники розташованих або зареєстрованих на відповідній території підприємств, установ та організацій, незалежно від форм власності, зобов'язані прибути на його засідання для подання інформації з питань, віднесених до відання виконкому.

Обмеження прав територіальних громад на місцеве самоврядування згідно з Конституцією та законами України може бути застосоване лише в умовах воєнного чи надзвичайного стану. Разом із тим успішна діяльність виконавчих органів місцевого самоврядування, як наголошують науковці, можлива лише за умов належного контролю за їхньою діяльністю з боку місцевої громади [14]. Така необхідність обумовлена не лише практичними потребами, а й міжнародними зобов'язаннями нашої держави та приведенням національного законодавства у відповідність до міжнародних стандартів [15].

Висновки. Децентралізація зачіпає різні сфери державного механізму України. І законодавчі прогалини у сфері здійснення повноважень місцевими радами мають місце в буденному функціонуванні та прийнятті рішень. Частину згаданих недоліків законодавства, що регулюють діяльність органів місцевого самоврядування в Україні, за намаганнями Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад та Асоціації міст України, спробувала урегулювати Верховна Рада. Законодавцем пропонувалося більш чітко регламентувати права та повноваження органів місцевого самоврядування та, зокрема, їх виконавчих органів, а також діяльність апаратів рад у законі України «Про службу в органах місцевого самоврядування», на який згодом було накладено вето Президента України та повернуто на доопрацювання. Також у Верховній Раді зареєстровано два законопроекти, що вносять зміни до Закону «Про службу в органах місцевого самоврядування» – законопроект № 8369 [16] та 2489 [17] із наголосом на адміністративний та соціальний аспект. Такими законодавчими ініціативами пропонуються зміни щодо більшої конкретизації у визначенні повноважень службовців органів місцевого самоврядування, які працюють у виконавчих органах рад; призначення на посади заступників сільських, селищних, міських голів, про які йшлося у вето Президента України, оскільки це не є предметом правового регулювання нового закону; поряд з конкурсом для службовців передбачено можливість просування на вищі посади без конкурсу в межах своєї категорії (крім найвищої категорії І); виключено типові положення про преміювання; встановлено орієнтовний обсяг видатків на навчання службовців – до 2 % фонду оплати праці; впровадження нових механізмів із запобігання корупції в органах місцевого самоврядування; запровадження нових мотивуючих чинників, що підвищують рівень соціального та матеріального забезпечення службовців місцевого самоврядування. Однак, на думку представників парламентських опозиційних сил, поправки Президента України щодо запровадження конкурсного порядку добору осіб на посади заступників сільського, селищного, міського голови мають на меті встановлення контролю та повне знищення інституту народовладдя, що здійснює управління на низовних ланках місцевого самоврядування (ст. 70 законопроекту), з чим не можна погодитися фахівцям-практикам. Також не можемо погодитися із баченням Президента України щодо оплати праці працівників органів місцевого самоврядування (ст. 45 законопроекту), адже оплата праці (мінімальний розмір посадового окладу) таких службовців не може розраховуватися за коефіцієнтом прожиткового мінімуму замість мінімальної заробітної плати, встановленої на час нарахування, що є дискримінуючим фактором та не відповідає загальній меті закону і реформі державної служби загалом.

Список використаних джерел:

1. Журавський В.С., Серьогін В.О., Ярмиш О.Н. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. К. : ВД «Ін Юре», 2003. С. 47–49.
2. Ладиченко В.В. Гуманістичні основи організації державної влади. Київ, 2007. С. 349–366.
3. Місцеве самоврядування : термінологічний словник / під загальною редакцією Тихонова В.М. Х. : Фактор, 2011. С. 35–36.
4. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>
5. Місцеве самоврядування в Україні: євроінтеграційний шлях : колективна монографія / за заг. ред. Р.М. Плюща. К. : РІДНА МОВА, 2016. С. 340–341.
6. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад : Постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 р. № 214. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-п>

7. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 р. №1700-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>

8. Бюджетний кодекс України: Закон України від 8 липня 2010 р. № 2456-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

9. Ємельяненко К.О. Трансформація повноважень органів місцевого самоврядування в процесі їх реформування. *Держава і право: Збірник наукових праць. Серія Юридичні науки. Випуск 71* / Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. К.: Вид-во «Юридична думка», 2016. С. 271–274.

10. Ємельяненко К.О. Теоретичні основи повноважень органів місцевого самоврядування та їх сучасна трансформація. *Право України*. 2016. № 9. С. 169–170.

11. Ладиченко В.В., Ємельяненко К.О. Особливості правового регулювання місцевого самоврядування в умовах децентралізації. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 2. Т. 1. С. 32–34.

12. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

13. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. № 8073-X. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

14. Мищак І.М. Механізми контролю громади за діяльністю депутатів місцевих рад в Україні та Польщі (порівняльно-правовий аналіз). *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2016. № 1. С. 56–61.

15. Мищак І.М. Законодавче забезпечення місцевого самоврядування в Україні та перспективи його удосконалення. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2013. № 1. С. 54–57.

16. Про внесення змін до Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування»: проект закону України від 17 травня 2018 р. № 8369. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64016

17. Пропозиції Президента України до Закону «Про службу в органах місцевого самоврядування»: проект закону від 30 березня 2015 р. № 3489. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54569

* *Ладиченко Віктор Валерійович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Національного університету біоресурсів і природокористування України.*

* *Ємельяненко Карім Олегович – кандидат юридичних наук, асистент кафедри теорії та історії держави і права Національного університету біоресурсів і природокористування України, керівник Київської обласної дирекції Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад.*

Стаття надійшла до редакції 14 жовтня 2018 р.

УДК 342.731

Тетяна Павроз *

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ ЯК СКЛАДОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ЇХ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ

Стаття присвячена питанню відповідальності релігійних організацій як складового елемента їх конституційно-правового статусу в Україні. Проаналізовано конституційно-правову відповідальність релігійних організацій в Україні, існуючі недоліки та шляхи їх подолання в чинному законодавстві України.

Ключові слова: релігійні організації, конституційно-правова відповідальність релігійних організацій, цивільна відповідальність релігійних організацій, адміністративна відповідальність релігійних організацій, кримінальна відповідальність релігійних організацій.